

Wyrok z dnia 22 listopada 1994 r.
I PRN 111/94

Mianowany urzędnik państwowy, z którym stosunek pracy został rozwiązany za wypowiedzeniem z powodu reorganizacji urzędu, połączonej ze zmniejszeniem zatrudnienia, ma prawo do wynagrodzenia przewidzianego w art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 16 września 1982 r. o pracownikach urzędów państwowych (Dz. U. Nr 31, poz. 214 ze zm.).

Przewodniczący SSN: Józef Iwulski (sprawozdawca), Sędziowie SN: Kazimierz Jaśkowski, Walerian Sanetra,

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 22 listopada 1994 r. sprawy z powództwa Krzysztofa S. przeciwko Pierwszemu Urzędowi Skarbowemu [...] w W. o wynagrodzenie na skutek rewizji nadzwyczajnej Rzecznika Praw Obywatelskich od wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu z dnia 28 kwietnia 1992 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok oraz poprzedzający go wyrok Sądu Rejonowego-Sądu Pracy Wrocław Śródmieście z dnia 25 lutego 1992 r., [...] i przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu-Sądowi Pracy Wrocław Śródmieście do ponownego rozpoznania.

U z a s a d n i e

Krzysztof S. wniósł o zasądzenie od Pierwszego Urzędu Skarbowego w W. wynagrodzenia z funduszy Skarbu Państwa od ustania zatrudnienia za okres sześciu miesięcy pozostawania bez pracy, które określił na około 12.000.000 zł.

Powód był mianowanym komisarzem skarbowym. Z dniem 31 grudnia 1991 r. rozwiązano z nim za wypowiedzeniem stosunek pracy na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 16 września 1982 r. o pracownikach urzędów państwowych (Dz. U. Nr 31, poz. 214 ze zm.) z powodu reorganizacji urzędu połączonej ze zmniejszeniem zatrudnienia. Powód zarejestrował się w dniu 2 stycznia 1992 r. w biurze pracy w charakterze bezrobotnego, ale odmówiono mu prawa do zasiłku, uzasadniając to tym, że jako mianowany urzędnik państwowy ma prawo do wynagrodzenia przez okres 6 miesięcy po rozwiązaniu stosunku pracy. Strona pozwana odmówiła mu jednak takiego wynagrodzenia.

Wyrokiem z dnia 25 lutego 1992 r., [...], Sąd Rejonowy-Sąd Pracy we Wrocławiu Śródmieście oddalił powództwo. Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu wyrokiem z dnia 28 kwietnia 1992 r., [...] oddalił rewizję powoda. Sądy obu instancji uznały, że prawo do wynagrodzenia za okres sześciu miesięcy przysługuje zwolnionemu urzędnikowi państwowemu tylko wtedy, gdy jest ono spowodowane likwidacją urzędu, natomiast nie dotyczy reorganizacji tego urzędu połączonej ze zmniejszeniem zatrudnienia.

Wyrok Sądu Wojewódzkiego zaskarżył rewizją nadzwyczajną Rzecznik Praw Obywatelskich, który zarzucił rażące naruszenie art. 13 ust. 1 pkt 2 cyt. ustawy o pracownikach urzędów państwowych oraz naruszenie interesu Rzeczypospolitej Polskiej. Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającego go wyroku Sądu Rejonowego i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania względnie o zmianę wyroku Sądu Rejonowego i zasądzenie na rzecz powoda roszczenia, jeżeli strony podadzą jego niesporną wysokość.

Rzecznik Praw Obywatelskich powołał się na orzeczenia Sądu Najwyższego, a w szczególności na uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów z dnia 24 maja 1991 r., I PZP 1/91 (OSNCP 1992 z. 1 poz. 2) oraz uchwałę składu siedmiu sędziów z dnia 31 maja 1994 r., I PZP 18/94, z których wynika, że wynagrodzenie z funduszków Skarbu Państwa, określone przepisem art. 13 ust. 1 pkt 2 cyt. ustawy o pracownikach urzędów państwowych, przysługuje nie tylko w przypadku likwidacji urzędu ale także w razie rozwiązania stosunku pracy z urzędnikiem za wypowiedzeniem ze względu na reorganizację urzędu połączoną ze zmniejszeniem zatrudnienia.

Rzecznik Praw Obywatelskich podniósł, że w wyniku zaskarżonych rozstrzygnięć pracownik nie otrzymał przysługującego mu wynagrodzenia po rozwiązaniu stosunku pracy, a także nie otrzymał zasiłku dla bezrobotnych, co narusza interes Rzeczypospolitej Polskiej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 16 września 1982 r. o pracownikach urzędów państwowych (Dz. U. Nr 31, poz. 214 ze zm.) rozwiązanie stosunku pracy z urzędnikiem państwowym mianowanym może nastąpić w drodze wypowiedzenia w razie likwidacji urzędu lub jego reorganizacji połączonej ze zmniejszeniem stanu zatrudnienia, jeżeli przeniesienie urzędnika państwowego mianowanego, za jego zgodą, do innego urzędu nie jest możliwe; w okresie między ustaniem zatrudnienia w likwidowanym urzędzie a podjęciem nowego zatrudnienia urzędnikowi państwowemu mianowanemu przysługuje wynagrodzenie z funduszków Skarbu Państwa, przez okres nie dłuższy niż sześć miesięcy. Treść tego przepisu wbrew poglądom Sądów obu instancji nie jest jednoznaczna i była przedmiotem wykładni Sądu Najwyższego w składach powiększonych. W uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 31 maja 1994 r., I PZP 18/94 (OSNAPiUS 1994 Nr 10 poz. 159) Sąd Najwyższy wyjaśnił, że mianowany urzędnik państwowy, z którym stosunek pracy został rozwiązany za wypowiedzeniem z powodu reorganizacji urzędu połączonej ze zmniejszeniem zatrudnienia, ma prawo do wynagrodzenia przewidzianego w art. 13 ust. 1 pkt 2 cyt. ustawy z dnia 16 września 1982 r. o pracownikach urzędów państwowych. W uzasadnieniu tej uchwały Sąd Najwyższy podkreślił, że wykładnia językowa prowadzi do wniosku, iż przepis art. 13 ust. 1 pkt 2 omawianej ustawy nie reguluje wprost przesłanek prawa do wynagrodzenia, a regulacja po średniku określa tylko czas w jakim urzędnikowi przysługuje prawo do wynagrodzenia. Znaczenie imiesłowu "likwidowanym" jest niejasne, co uzasadnia posłużenie się wykładnią gramatyczną i logiczną. Z gramatycznego punktu widzenia myśl zamieszczona po średniku jest bezpośrednią kontynuacją wypowiedzi sprzed średnika. Gdy zatem wypowiedź przed średnikiem dotyczy dwóch sytuacji, a po średniku sytuacje te nie zostały sobie przeciwstawione, należy dojść do przekonania, że całe zdanie obejmuje obie sytuacje. Sąd Najwyższy przyjął, że z logicznego punktu widzenia pojęcie "likwidowany" ma inne znaczenie niż "zlikwidowany". Urząd likwidowany to taki urząd, który znalazł się w toku procesu zmierzającego do jego całkowitej likwidacji, ale także taki który jest likwidowany częściowo. Reorganizacja urzędu połączona ze zmniejszeniem stanu zatrudnienia może być rozumiana jako częściowa jego likwidacja. Sąd Najwyższy uznał, że dla prawidłowej wykładni omawianego przepisu art. 13 ust. 1 pkt 2 konieczne jest także rozważenie jego celu. Jest on łatwy do odczytania. Artykuł 13 cyt. ustawy o pracownikach urzędów państwowych ma na celu stworzenie prawnych gwarancji stabilności zatrudnienia mianowanego urzędnika państwowego. Przepis ten enumeratywnie wymienia sytuacje, w których jest możliwe rozwiązanie stosunku pracy z takim pracownikiem w drodze wypowiedzenia. Z innych przyczyn wypowiedzenie nie jest dopuszczalne. Punkt 2 ustępu 1 cyt. art. 13 wprowadza dodatkową gwarancję zabezpieczenia środków utrzymania dla zwolnionego a pozostającego bez pracy urzędnika państwowego. Zabezpieczenie to nazwane

zostało wynagrodzeniem, chociaż przysługuje ono nie za pracę a przeciwnie, tylko w razie pozostawania bez pracy. Zabezpieczenia tego nie przewidziano w żadnym z pozostałych punktów art. 13 ust. 1, w których to wymieniono inne przesłanki dopuszczalności rozwiązania stosunku pracy za wypowiedzeniem. Gwarancja stabilności zatrudnienia w połączeniu z zapewnieniem środków utrzymania w razie jego utraty stanowi przywilej urzędników państwowych mianowanych służący zachęceniu do podjęcia tego zatrudnienia oraz wzmocnieniu pozycji i prestiżu tej grupy pracowników. Sąd Najwyższy podniósł także, iż trudno znaleźć uzasadnienie dla różnicowania sytuacji urzędników, z którymi rozwiązano stosunek pracy na skutek likwidacji urzędu i wobec reorganizacji połączonej ze zmniejszeniem zatrudnienia. Zwiększając rozumienie przepisu o charakterze gwarancyjnym należy uznać za nieuprawnione, skoro ustawodawca w wyraźny sposób nie dokonał takiego ograniczenia. Dodatkowo Sąd Najwyższy wskazał, że ograniczenie prawa do wynagrodzenia tylko do urzędników zwolnionych na skutek likwidacji urzędu stawiałoby urzędników, z którymi rozwiązano stosunek pracy wobec reorganizacji połączonej ze zmniejszeniem zatrudnienia, w gorszej sytuacji w porównaniu z pracownikami samorządowymi, którym prawo takie przysługuje w obu przypadkach. Takie same poglądy zostały wypowiedziane w uzasadnieniu uchwały składu siedmiu sędziów z dnia 24 maja 1991 r., I PZP 1/91 (OSNCP 1992 z. 1 poz. 2, Rejent 1991 Nr 5 str. 158, Orzecznictwo Gospodarcze 1991 Nr 4 poz. 85 z krytycznym komentarzem M. Rafacz-Krzyżanowskiej, PiZS 1992 nr 2 str. 57 z aprobującym komentarzem M. Gersdorf-Giaro).

Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym niniejszą sprawę podziela te poglądy. Prowadzi to do uznania zasadności rewizji nadzwyczajnej, gdyż zaskarżone wyroki rażąco naruszyły przepis art. 13 ust. 1 pkt 2 cyt. ustawy o pracownikach urzędów państwowych. Uwzględnieniu rewizji nadzwyczajnej nie stoi na przeszkodzie przekroczenie terminu z art. 421 § 2 k.p.c., gdyż zaskarżone orzeczenia naruszają także interes Rzeczypospolitej Polskiej przez pozbawienie pracownika należnego mu wynagrodzenia związanego z rozwiązaniem stosunku pracy, zwłaszcza w sytuacji, gdy równocześnie nie otrzymał on zasiłku dla bezrobotnych.

Merytoryczne rozstrzygnięcie sprawy przez Sąd Najwyższy nie było możliwe, gdyż nie wszystkie istotne okoliczności zostały dostatecznie wyjaśnione. W szczególności niezbędnym jest wyjaśnienie, czy powód przez cały okres 6 miesięcy po rozwiązaniu stosunku pracy nie podjął innego zatrudnienia. Wyrok Sądu pierwszej instancji zapadł bowiem 25 lutego 1992 r., a wyrok Sądu drugiej instancji 28 kwietnia 1992 r, podczas gdy stosunek pracy z powodem rozwiązano z dniem 31 grudnia 1991 r. Nie zostało także ustalone, jakie wynagrodzenie powód pobierał przed rozwiązaniem stosunku pracy. W tym zakresie należy stwierdzić, że do pozwu dołączono zaświadczenie z dnia 3 stycznia 1992 r., według którego wynagrodzenie powoda wynosiło 1. 704.667 zł (k. 4), a na rozprawie w dniu 25 lutego 1992 r. powód określił dochodzoną należność na około 12.000.000 zł (k. 12). Tymczasem przed Sądem Najwyższym powód przedłożył zaświadczenie z dnia 27 lutego 1992 r., zgodnie z którym jego wynagrodzenie wynosiło 2.517.500 zł miesięcznie i oświadczył w piśmie z dnia 28 października 1994 r., że dochodzi należności w kwocie 15.105.000 zł.

Wobec powyższego koniecznym było uchylenie zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającego go wyroku Sądu pierwszej instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, celem wyjaśnienia wyżej wskazanych okoliczności sprawy.

=====